

a opavských dějin od sklonku dvacátých let 14. století do smrti Matyáše Korvína v roce 1490. Na rozdíl od ostatních částí je mu předřazen samostatný prolog, v němž se autoři zamýšlejí nad faktory ovlivňujícími změny ve Slezsku v tomto období a nad formováním slezské identity. Vlastní členění je velice přehledné, výklad politických dějin je shrnut do jednotlivých tematických bloků, přičemž za mezník byly zvoleny husitské války. Velký prostor je v obecné části věnován dějinám Vratislavského i Svidnicko-javorského knížectví i konstituování spolků slezských knížat. Samostatně v předhusitském i pohusitském období pak autoři představili nejvýznamnější události jednotlivých knížectví, jejichž držitelé byli leníky českých králů. Vzhledem k omezenému stránkovému rozsahu bylo poměrně stručně pojednáno o pozdně středověké architektuře a umění. Zcela výjimečně lze narazit na nejednotné užívání místních názvů (např. Neumarkt pro Slezskou Středu).

K prvnímu dílu je připojen stručný závěr shrnující proměny Slezska ve sledovaném období, rodokmeny slezských knížat, opavských Přemyslovců a potomků Jiřího z Poděbrad, seznam vratislavských biskupů a přehled hejtmanů tohoto knížectví. Velice praktická je připojená konkordanční tabulka. Na konec knihy je zařazen přehled základních pramenů a literatury, do angličtiny přeložený závěr a konečně jmenný a místní rejstřík. Vzhledem k rozsahu textu je pochopitelné, že došlo k opominutí některých osob (neuveden je např. Kazimír I. Bytomský) či chybnému znění několika lokalit (neexistující obec Ketra s. 693 místo Ketř/Kietrz) nebo k jejich podvojnému uvedení (zařazeno heslo Grynberk i Zelená Hora).

Druhý svazek syntézy představuje vývoj Slezska v letech 1490–1763. První oddíl (s. 7–78), jehož zpracování se ujal Radek Fukala, pojednává o předbělohorské době. Zahajuje jej shrnutí předchozího vývoje, což působí s ohledem na předchozí díl nadbytečně. Vlastní historický přehled se opírá především o stručné nastínění osudů jednotlivých knížectví a na rozdíl od první části téměř úplně rezignuje na sledování vztahů k českým panovníkům a s tím souvisejících státoprávních změn. V další části se R. Fukala zaměřil na třicetiletou válku ve Slezsku (s. 81–134). Výklad podrobně zachycuje především vojenské operace, méně pozornosti je věnováno hodnotícím závěrům o dílčích i celkových změnách v důsledku konfliktu, jakož i pojednání o proměnách jednotlivých knížectví.

Irena Korbelařová a Rudolf Žáček následně plasticky přiblížili osudy Slezska ve druhé

polovině 17. a v prvních čtyřech decenních následujícího věku. Nejprve se zaměřili na jeho místo v zahraniční politice a širších evropských souvislostech, poté na vnitřní vývoj jednotlivých knížectví a územní změny ve Slezsku. Do výkladu zařadili i změny v právním zřízení, církevní organizaci i ve správě a samosprávě země. V samostatných exkurzech pak shrnuli stav a změny v hospodářství, krajinných prvcích, průmyslu, počtu a složení obyvatelstva, církevní organizaci, síti měst, jakož i údaje o židovské a venkovské populaci, náboženských poměrech a školství.

Ve čtvrté kapitole se Jaromír Olšovský věnuje výtvarnému umění ve Slezsku od sklonku 16. do konce 18. století. Detailně a přehledně představuje malíře, sochaře a architekty působící v tomto období ve Slezsku. Je škoda, že v monografii nebyl vedle této barokně orientované kapitoly větší prostor věnován i památkám renesančním. Stranou bohužel zůstala také otázka slezské literární a historické tvorby.

V posledním oddílu Dušan Uhlíř shrnuje osudy tzv. Českého Slezska v letech 1740–1763. Je třeba ocenit, že nepojednal pouze politické okolnosti a průběh vojenských operací, ale věnoval pozornost např. i změnám ve správě a hospodářství. Obdobně jako u předchozího dílu jsou ke druhému svazku připojeny seznamy vratislavských biskupů a vrchních slezských hejtmanů, konkordanční tabulka, přehled základních pramenů a literatury, anglické shrnutí i jmenný a místní rejstřík.

Přes poměrně velké odchylky ve způsobu zpracování jednotlivých kapitol, zejména v podrobnosti výkladu i jeho obsahovém zaměření, představuje dvousvazková syntéza slezských dějin z hlediska domácí historiografie o této korunní zemi přelomové dílo. Je třeba vysoce ocenit, že autorský kolektiv věnoval pozornost nejen politickým událostem a vývoji jednotlivých slezských držav, ale zaměřil se i na postižení vazeb mezi Slezskem a Českou korunou a jejich proměn.

MLADA HOLÁ

Marie-Madeleine DE CEVINS, *L'Europe centrale au Moyen Âge*, Presses Universitaires de Rennes, Rennes 2013

267 s., ISBN 978-2-7535-2046-2

I přes jazykovou bariéru si v poslední době stře-doevropská studia získávají ve Francii stále více zájemců. Projevem tohoto trendu je mimo jiné seminář o dějinách střední Evropy organizovaný

v Paříži Olivierem Marinem a Marie-Madeleine de Cevins, která je zároveň autorkou základní příručky o středověkých dějinách tohoto prostoru. Dle svých slov se snažila zacelit prázdný prostor ve frankofonní literatuře, již taková srovnávací práce dosud chyběla. Publikace tedy má plnit úlohu přehledového textu určeného pro studenty, laickou veřejnost a badatele, kteří se věnují primárně jiným oblastem. Čtenářem má ale být především student, publikace koneckonců vychází v řadě „didact histoire“.

Zkoumaný region autorka definuje s ohledem na dějiny tohoto pojmu v moderní době. Středověk takové označení neznal, a proto se celou knihou nese nenápadná snaha vysvětlit, proč je možné o středověké střední Evropě vůbec mluvit. Autorka si pomáhá zejména komparací politických struktur zkoumaných zemí i sledováním vazeb mezi jednotlivými státy. Přestože v úvodu nezapomíná na rozmanitost střeoevropského regionu, samotný výklad je soustředěn na dějiny tří vlivných království – Českého, Polského a Uherského. Také periodizační, resp. terminologické vymezení, umožňující formulovat strukturní podobnosti v historickém vývoji regionu, vychází z dominantního postavení těchto tří království – opěrnými body jsou počátky křesťanských států v 10. století, přelomové 13. století a konečné závěr celé středověké epochy spojený tradičně s vyměněním česko-uherských Jagellonců po meči.

Jednotlivé kapitoly pojednávají nejdříve o vývoji Českého, Polského a Uherského království v 10.–13. století, poté na řadu přichází shrnující část. Stejně je strukturován i další blok věnovaný 14. a 15. století. Obecnější části charakterizuje snaha ukázat střední Evropu jako kulturně-spoločenský region (ve smyslu ekonomických, demografických, urbanistických, intelektuálních, uměleckých jevů a struktur). Texty věnované zvláště Českému, Polskému a Uherskému království, resp. knížectví, naopak ukazují specifika každé z dílčích oblastí. Zvolený přístup přináší řadu výhod při zobrazování neopakovatelnosti některých jevů, ale i pro zdůraznění mnohohrstevnosti a často protichůdnosti psaní dějin, nese však s sebou i problémy. Z výkladu se totiž vytrácí další oblasti, jež jsou součástí střední Evropy; například rakouské země, zmíněné v úvodním prostorovém vymezení, se v textu objevují v podstatě pouze tehdy, je-li řeč o dynastické politice vůči Habsburkům.

Náplní kapitol věnovaných jednotlivým zemím jsou především politické dějiny s důrazem na vládnoucí dynastie. Autorka se tak přiklonila spíše ke klasičtějšímu pojetí dějin, jakkoli

aktualizovanému a doplněnému zejména o snahu zobrazit fenomény v dlouhodobější perspektivě a zdůraznit jejich strukturální charakter s ohledem na komparaci v rámci sledovaného regionu.

Šíře pojednávané látky bohužel vedla k disproporcím v kvalitě výkladu. Zatímco části o dějinách Uher, na které se autorka specializuje, jsou vystavěné přesvědčivě, české a polské kapitoly poněkud pokulhávají. Na vině je zde nepochybně jazyková bariéra a s ní spojená nedostupnost nejnovější historiografické produkce. Uvedu jediný příklad – výklad procesu vznikání přemyslovského státu. Ten je založen na starší teorii souboje konkurenčních knížecích rodů Přemyslovců a Slavníkovců, jenž měl být završen vypálením Libice roku 995. Čtenář je zde bez komentáře odkázán na monografii *Přemyslovci. Budování českého státu* (2009), v níž je ovšem představen jiný interpretační model. Je zřejmé, že tyto problémy mohly být eliminovány rozšířením autorského kolektivu, jak bývá u publikací tohoto typu obvyklé.

Na konci každé kapitoly čtenář nalezne odkazy na nejdůležitější tituly (knihy není opatřena poznámkovým aparátem). Na první pohled je zřejmé, že autorka se potýkala s nedostatkem jazykově dostupné současné literatury o českých středověkých dějinách (ve srovnání s produkci polské a maďarské provenience). Některé uvedené tituly pak nejsou s ohledem na charakter textu jako vysokoškolských skript šťastně vybrané, což se týká i přednášky Pavla Soukupa proslovené ve zmíněném pařížském semináři. Hodnotu textu pak zbytečně sráží nedostatečná redakční práce, jež se zrcadlí v celé řadě drobných překlepů a nejasností (například ve jménech *Jean Žižkra*, *Pržemyslides*, nejednotnost *Lesco-Liesco*) a kterou korunují dokonce dva překlepy na hřbetu knihy.

Je nepochybně záslužné otevírat frankofonním čtenářům dveře k poznání dějin regionu, jenž je pro mnohé oddělen jazykovou bariérou. Zároveň by ale všechny drobné i větší chyby v podobných publikacích měly být výzvou českým (polským, maďarským) historikům, aby se více otevírali evropské historiografii a především aby se svými zahraničními kolegy intenzivněji spolupracovali. Obzvláště důležité je to právě pro knihy tohoto typu, které jsou určené studentům a poučené veřejnosti. Spolu s autorkou můžeme doufat, že výzva k debatě nad (středověkými) dějinami střední Evropy ve francouzském prostředí bude přijata.

VOJTĚCH BAŽANT